

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-09-10

Närvarande: F.d. justitierådet Stefan Lindskog samt justitieråden Marie Jönsson och Jonas Malmberg

En ny produktansvarslag

Enligt en lagrådsremiss den 13 augusti 2026 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. produktansvarslag,
2. lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),
3. lag om ändring i patientskadelagen (1996:799),
4. lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Anna Lind Stolt.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till produktansvarslag

Författningskommentarer till lagar som genomför s.k. fullharmoniseringsdirektiv

Förslaget till ny produktansvarslag genomför ett nytt EU-direktiv om produktansvar.¹ Direktivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv. Således anges i direktivet att medlemsstaterna inte får behålla eller införa bestämmelser som avviker från bestämmelserna i direktivet, varken strängare eller mindre stränga bestämmelser, för att uppnå en annan skyddsnivå för konsumenter och andra fysiska personer, såvida inget annat föreskrivs i direktivet (artikel 3).

I författningskommentaren ges relativt omfattande beskrivningar av hur de olika lagbestämmelserna bör tolkas och tillämpas.

När en svensk domstol tillämpar en lagbestämmelse som genomför ett EU-direktiv ska domstolen så långt det är möjligt tolka bestämmelsen mot bakgrund av direktivets ordalydelse och syfte så att det resultat som avses i direktivet uppnås (jfr artikel 288 tredje stycket fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Det gäller även om det i förarbetena till lagbestämmelsen finns upplysningar av motsatt innebörd om hur lagen ska tolkas (se t.ex. EU-domstolens dom Björnkulla, C-371/02, EU:C:2004:275 p. 12).

Detta innebär att ett förarbetsuttalande om innebörden av en lagbestämmelse som genomför ett fullharmoniseringsdirektiv inte är ett auktoritativt besked om lagbestämmelsens rätta tolkning.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG.

Förarbetsuttalandena får därför i sådana fall ses som förslag till tolkning, som det ankommer på de rättstillämpande organen att värdera efter den sakliga tyngden hos de framförda argumenten mer än utifrån auktoriteten hos den som framför dem (se t.ex. Lagrådets uttalande i prop. 2001/02:121 s. 192 f.).

Det sagda är inte ett skäl för att avstå från att i lagförarbeten göra uttalanden om hur regler i direktivet och lagen kan tolkas. Genom arbetet med direktivet har det inom Regeringskansliet normalt upparbetats betydande kunskap om direktivets bakgrund och innebörd och det är värdefullt att man delar med sig av denna kunskap.

Det är dock angeläget att författningskommentarerna utformas så att det tydligt framgår att den aktuella lagbestämmelsen är avsedd att ha samma innebörd som det styrande direktivet. Enligt Lagrådets mening finns det skäl att i den fortsatta beredningen se över författningskommentarerna i syfte att klargöra att det förhåller sig på det angivna sättet. I annat fall kan författningskommentaren komma att tolkas fristående från direktivet och leda till slutsatser som inte är förenliga med detta.

1 kap. 4 §

I paragrafen förklaras några av de uttryck som används i lagen.

Lagrådet tar upp definitionen av uttrycket *komponent* vid behandlingen av 3 kap. 1 §.

Uttrycket *tillverkarens representant* definieras som den som är etablerad inom EES och som "enligt en skriftlig fullmakt från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter". Den citerade delen av definitionen återger exakt det som står i den svenska språkversionen av direktivet. En fullmakt medför i svensk

rätt att någon (en huvudman) ger någon annan behörighet att rättshandla i huvudmannens namn, dvs. vidta rättshandlingar som binder huvudmannen (jfr t.ex. 10 § avtalslagen). Andra uppdrag att i huvudmannens ställe utföra uppgifter utgör med sedvanlig terminologi inte en fullmakt. Det bör enligt Lagrådets mening övervägas om uttrycket tillverkarens representant ska ha en så snäv avgränsning. Uttrycket "utföra särskilda uppgifter" tyder på att en representants uppdrag kan avse något annat än att rättshandla i tillverkarens namn. Det bör därför övervägas att tala om "ett skriftligt uppdrag" i stället för "en skriftlig fullmakt".

Det ligger närmast till hands att anta att paragrafer som 1 kap. 4 § i huvudsak används på så sätt att den som i en av lagens andra bestämmelser läser ett uttryck går till paragrafen för att se om uttrycket är förklarat där. Det blir då enklare att "slå upp" uttrycket om de ställs upp i bokstavsordning. Enligt Lagrådet finns det skäl att överväga om bestämmelsen bör utformas på det sättet.

2 kap. 1 §

Paragrafen inleds med en bestämmelse i första stycket om de grundläggande ansvarsförutsättningarna. Andra och tredje styckena handlar om ansvarets omfattning. Frågorna är artskilda och bör hållas isär. Regleringen av ansvarets omfattning bör dessutom inte komma före bestämmelserna om de speciella ansvarsförutsättningarna, som finns senare i kapitlet.

Lagrådet föreslår mot den angivna bakgrunden att regleringen i 1 § begränsas till det nuvarande första stycket och att rubriken ändras till Ansvarsförutsättningar. Andra och tredje styckena bör med oförändrad rubrik bilda en ny sista paragraf i kapitlet.

I första stycket anges att skadestånd betalas för en skada som en produkt har orsakat på grund av en säkerhetsbrist. Formuleringen är

oklar och väcker frågan om vad som ska ha orsakat skadan. Är det produkten eller säkerhetsbristen?

I artikel 5.1 anges att medlemsstaterna ska säkerställa att varje fysisk person som lider skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister (den skadelidande) har rätt till ersättning. Av artikel 10 – som preciserar vad som ska bevisas – kan dock utläsas att det ska finnas ett orsakssamband mellan säkerhetsbristerna och skadan (se bland annat artikel 10.1 och 10.3). Det kan därmed inte råda någon tvekan om att direktivet innebär att rätten till skadestånd förutsätter att det finns ett orsakssamband mellan skadan och en säkerhetsbrist i produkten.

Lagrådet föreslår att första stycket formuleras enligt följande.

Skadestånd betalas för en skada som en säkerhetsbrist i en produkt har orsakat.

2 kap. 2 och 3 §§

I paragraferna definieras vad som är en säkerhetsbrist. I beaktande av hur paragraferna hänger ihop bör de inte ha skilda rubriker.

Lagrådet föreslår också att inledningen i 2 § första stycket formuleras enligt följande.

En produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas. Frågan om en sådan säkerhetsbrist finns ska bedömas med hänsyn till [...]

I 3 § andra stycket anges en relevant tidpunkt vara när tillverkarens kontroll upphörde. Men den relevanta tidpunkten kan inte vara den första tidpunkten efter att kontrollen har upphört, utan tidpunkten måste vara när kontrollen sist kunde utövas. Bestämmelsen bör formuleras i enlighet med det. Ett förslag är följande.

Om tillverkaren behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället

bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då tillverkaren sist hade sådan kontroll eller vid tidpunkten för skadan, om den inträffar först.

2 kap. 4 och 5 §§

Som framhålls i författningskommentaren gäller allmänna principer om bevisbörda och beviskrav i tvistemål också i mål om produktansvar. Som utgångspunkt ankommer det därför på den skadelidande att visa att en produkt har en säkerhetsbrist, att det har inträffat en skada och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan. Detta stämmer överens med vad som ska gälla enligt direktivet (se artikel 10.1).

I 4 och 5 §§ anges i fråga om säkerhetsbrist och orsakssamband vissa undantag från den utgångspunkten. Dessa undantag kommer emellertid att hänga i luften om de inte kopplas till huvudregeln. Lagrådet föreslår därför att en ny paragraf som anger huvudregeln införs före nuvarande 4 och 5 §§ under den gemensamma rubriken Bevisning om ansvarsförutsättningarna.

Regleringarna i 4 och 5 §§ har det gemensamt att de syftar till att undvika att en skadelidande får bära en alltför tung bevisbörda. Det finns dock allmänna bevisrättsliga regler och principer av liknande slag. Här märks inte bara den med 4 § första stycket 4 och 5 § första stycket 2 snarlika bestämmelsen i 35 kap. 5 § rättegångsbalken, utan också den bevislätnadsregel som enligt bland annat NJA 1991 s. 481 gäller vid alternativa skadeorsaker. Det kan inte uteslutas att dessa eller andra bevisrättsliga regler skulle kunna ge den skadelidande en fördel i bevisningshänseende som går utöver den föreslagna regleringen. Det bör därför klargöras huruvida regleringen är avsedd att utesluta tillämpningen av sådana regler eller om, som det anges i författningskommentaren, allmänna principer om bevisbörda och beviskrav i tvistemål gäller också i angivna hänseenden.

När det gäller den närmare regleringen i 4 § första stycket så innefattar de olika punkterna regler av skilda slag. Den första punkten är ett slags förstärkning av bestämmelsen i 35 kap. 4 § rättegångsbalken om bevisverkan av en parts underlåtenhet att följa t.ex. ett editionsföreläggande. De andra och tredje punkterna har presumtionskaraktär, medan regeln i fjärde punkten handlar om bevislättning.

På motsvarande sätt är regeln i 5 § första stycket 1 av presumtionskaraktär, medan regeln i andra punkten, liksom dess motsvarighet i 4 § första stycket 4, handlar om bevislättning.

Av det anförda följer att bestämmelserna inte generellt bör beskrivas som presumtionsregler utan som bevisregler. Det stämmer väl överens med direktivtexten i andra språk. Det är då att märka att engelskans "presume" i sammanhanget betyder "anses" och inte presumption, som dessutom är en specifik bevisteknisk term.

I både 4 och 5 §§ finns det i ett andra stycke en bestämmelse enligt vilket någon säkerhetsbrist inte ska anses ha förelegat respektive skadan inte ska anses ha orsakats av säkerhetsbristen, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar motsatsen. Men det går inte ihop med bevislättningsreglerna. Det är inte logiskt möjligt att visa motsatsen till det som redan har befunnits sannolikt. Till det kommer att bevisvärdering rörande ett visst förhållande (såsom säkerhetsbrist och orsakssamband) är en sammansatt process som efter en helhetsvärdering slutar i ett ställningstagande till om förhållandet ska läggas till grund för en viss rättslig slutsats. Rent processuellt kan således inte parternas bevisning rörande ett och samma förhållande (bevistema) prövas åtskilt. En lagreglering som utgår från motsatsen skulle skapa en svårartad rättsosäkerhet. När det gäller bevislättningsreglerna behövs heller inte bestämmelsen i respektive paragrafs andra stycke för att tillgodose det som får anses vara syftet

med direktiven i det aktuella hänseendet. Om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att en påstådd säkerhetsbrist inte har funnits eller inte orsakat skadan, så kan den skadelidande inte ha gjort det motsatta sannolikt.

Lagrådet ser också ett behov av att den föreslagna bestämmelsen i 4 § 1 klargörs så det framgår att underlåtelsen ska avse bevisning om säkerhetsbristen och inget annat (såsom exempelvis skadans storlek). En ytterligare synpunkt är att den mer aparta föreskriften om verkan av en parts passivitet inte bör komma först i punktuppställningen.

Lagrådet föreslår mot den angivna bakgrunden att paragraferna och rubriken till dessa formuleras enligt följande.

Bevisning om ansvarsförutsättningarna

4 § Om inte annat följer av 5 eller 6 §§ [eller av allmänna principer om bevisning] ska den skadelidande för att ha rätt till skadestånd visa att en produkt har en säkerhetsbrist, att det har inträffat en skada och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan.

5 § Om inte den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat ska en produkt anses ha en säkerhetsbrist om

1. produkten inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra en sådan typ av skada som produkten har orsakat,

2. skadan har orsakats av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter, eller

3. den som påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram utredning avseende frågan om säkerhetsbrist.

En produkt ska också anses ha en säkerhetsbrist, om det görs sannolikt att så är fallet och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

6 § Om inte den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat ska en säkerhetsbrist i en produkt anses ha orsakat en skada som är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen.

En skada ska också anses ha orsakats av en säkerhetsbrist i en produkt, om det görs sannolikt att så är fallet och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Ifall det skulle anses vara osäkert om Lagrådets förslag är fullt förenligt med direktivet är en annan möjlighet att respektive sista stycke i lagrådsremissens förslag till 4 och 5 §§ ersätts av ett nytt stycke i Lagrådets förslag till 5 §. Genom det undviks den påtalade oförenligheten på så sätt, att om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att en påstådd säkerhetsbrist inte har funnits eller inte har orsakat skadan, så sätts de följande bevisreglerna inte i spel. Det leder till följande förslag.

Bevisning om ansvarsförutsättningarna

4 § Om inte annat följer av 5 eller 6 §§ eller av allmänna principer om bevisning ska den skadelidande för att ha rätt till skadestånd visa att en produkt har en säkerhetsbrist, att det har inträffat en skada och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan.

Om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att produkten inte har den påstådda säkerhetsbristen eller att bristen inte har orsakat skadan gäller inte vad som anges i 6 och 7 §§.

5 § En produkt ska anses ha en säkerhetsbrist om

1. produkten inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra en sådan typ av skada som produkten har orsakat,
2. skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter,
3. den som påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram utredning avseende frågan om säkerhetsbrist, eller
4. det görs sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

6 § En skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt, om

1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller
2. det görs sannolikt att skadan har orsakats på grund av säkerhetsbristen och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

3 kap. 1 §

I paragrafen finns grundläggande bestämmelser om vilka som är skadeståndsansvariga enligt lagen.

I första stycket 1 anges att tillverkaren av den skadegörande produkten är ansvarig. Uttrycket skadegörande produkt måste antas betyda en produkt med en säkerhetsbrist som har orsakat den aktuella skadan.

Med produkt avses enligt definitionen i 1 kap. 3 § en lös sak, en programvara eller vissa typer av digitala filer. Med komponent avses dels en produkt – dvs. en lös sak, en programvara eller vissa typer av digitala filer – som är integrerad i eller sammankopplad med en annan produkt (se 1 kap. 4 § första strecksatsen), dels en på visst sätt definierad tillhörande tjänst (se 1 kap. 4 § andra strecksatsen). Med dessa definitioner kan alltså en komponent vara en form av produkt men behöver inte vara det, nämligen när det rör sig om en tillhörande tjänst. När det i lagtexten talas om produkter kommer uttrycket därför att omfatta komponenter som är produkter men inte komponenter som är tillhörande tjänster.

Lagtexten i första stycket 1 omfattar alltså utöver tillverkare av produkter som inte är komponenter även tillverkare av komponenter som inte är tillhörande tjänster.

Av att det i lagtexten talas om tillverkare av den *skadegörande* produkten måste följa att den som tillverkar en komponent som inte är en tillhörande tjänst bara ansvarar om komponenten är ”skadegörande”, dvs. skadan har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten.

I första stycket 2 anges att tillverkaren av en komponent i vissa fall är ansvarig. Det gäller under förutsättning att

1. komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll, och

2. säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten.

Som har framgått omfattas emellertid tillverkaren av en komponent som inte är en tillhörande tjänst redan av lagtexten i första punkten. Enligt den punkten krävs inte att "komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll" för att tillverkaren av komponenten ska ansvara. Däremot lär det för sådant ansvar redan av första punkten följa ett krav på att säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten, dvs. att det är en säkerhetsbrist i komponenten som orsakat skadan (se strax ovan).

Lagrådet kan konstatera att paragrafens utformning inte har fått en logiskt sammanhängande utformning och måste ändras.

En lösning kan vara att det som i förslaget framgår av första stycket 2 flyttas till ett eget stycke, där det anges under vilka förutsättningar en tillverkare av en komponent inte ska ansvara för skador som orsakats av säkerhetsbrister i komponenten. Ett förslag till lagtext presenteras nedan (alternativ 1).

En annan lösning kan vara att definitionen av uttrycket komponent ändras. Enligt den svenska språkversionen är en komponent en produkt som t.ex. är sammankopplad med annan en produkt. I andra språkversioner definieras det som ska sammankopplas med en produkt inte som en produkt, utan som "item" (engelska), "Gegenstand" (tyska), "élément" (franska), "genstand" (danska) och "articolo" (italienska).

Det problem som här beskrivits – överlappningen mellan punkt 1 och 2 – skulle upphöra om definitionen av komponent anknöt närmare till dessa språkversioner. En definition som kan övervägas är följande.

komponent: varje fysiskt eller immateriellt objekt, råvara eller tillhörande tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt,

Uttrycket "tillhörande tjänst" bör då definieras självständigt.

En annan möjlighet är att det i 1 kap. 3 § läggs till ett andra stycke där det anges att definitionen av produkt inte omfattar vad som i 4 § definieras som komponent samtidigt som definitionen av komponent första strecksatsen skulle kunna ges följande formulering.

- en lös sak, programvara eller digital fil enligt 3 § som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt, och

Med något av dessa ändringsförslag skulle 3 kap. 1 § kunna få den utformning som framgår nedan som alternativ 2.

I första stycket 3 anges som skadeståndsansvarig en importör av produkten eller komponenten *eller* en representant för tillverkaren, om tillverkaren är etablerad utanför EES. Av författningskommentaren framgår att syftet är att en skadeståndsansvarig importör av produkten och tillverkarens representant båda ska vara ansvariga för skadan tillsammans med tillverkaren. Lagtexten bör ändras för att tydliggöra detta.

Följande två alternativ till lagtext kan övervägas. Det första alternativet bygger på den i lagrådsremissen föreslagna definitionen uttrycket komponent. Det andra alternativet bygger på en ändrad definition, där en komponent inte definieras som en produkt.

Alternativ 1

1 § Skadeståndsansvariga enligt denna lag är

1. tillverkaren av den skadegörande produkten,
2. om tillverkaren är etablerad utanför EES
 - en importör av produkten, och
 - tillverkarens representant, och
3. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

En tillverkare av en produkt som innehåller en komponent som tillverkats av någon annan ansvarar för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll.

Tillverkaren av en komponent ansvarar endast om komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll och skadan har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten.

Alternativ 2

1 § Skadeståndsansvariga enligt denna lag är

1. tillverkaren av den skadegörande produkten,
2. tillverkaren av en komponent om komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll och skadan har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten,
3. om tillverkaren är etablerad utanför EES
 - en importör av produkten eller komponenten och
 - tillverkarens representant, och
4. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

En tillverkare av en produkt ansvarar för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i en komponent endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll.

Lagrådet förordar alternativ 2. Oavsett vilken definition av begreppet komponent som väljs bör under den fortsatta beredningen en översyn göras av att uttrycken produkt och komponent i lagen används på ett sätt som är förenligt med den avsedda innebörden.

3 kap. 2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansvaret för en distributör när det gäller s.k. anonyma produkter.

Det bör övervägas om inte lagtexten bör förtydligas i ett par avseenden. Det bör framgå av lagtexten att distributören ansvarar tillsammans med övriga skadeståndsansvariga samt att informationen ska ha kommit fram till den skadelidande inom

månadsfristen. Även några språkliga och redaktionella ändringar kan vara på sin plats.

Följande lagtext kan övervägas.

Om någon skadeståndsansvarig enligt 1 § som är etablerad inom EES inte kan identifieras, är även en distributör av produkten skadeståndsansvarig.

Första stycket gäller dock inte om distributören inom en månad från det att den skadelidande har krävt skadestånd eller begärt information om vem som kan hållas skadeståndsansvarig informerar den skadelidande om identiteten på någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § och etablerad inom EES eller om identiteten på sin egen distributör.

3 kap. 5 §

Paragrafen anger förutsättningar för befrielse från skadeståndsansvar.

Enligt första stycket 1 gäller skadeståndsansvar inte för bland annat en importör som visar att denne inte har släppt ut produkten på marknaden. Bestämmelsen motsvarar artikel 11.1 a i direktivet. Med importör avses den som släpper ut en produkt från ett land utanför EES på marknaden (se 1 kap. 4 § och artikel 4.12 i direktivet).

Bestämmelsen är förbryllande så till vida att den som inte har släppt ut produkten på marknaden inte är importör (enligt definitionen i 1 kap. 4 §).

Regleringen i fråga handlar om ansvarsbefrielse. Dess tillämpning förutsätter alltså att det har konstaterats ett ansvar från vilket den som ansvarar kan befrias. Eftersom den skadelidande har bevisbördan för ansvarsförutsättningarna om inte annat anges i lagen, så ankommer det på den skadelidande att visa att den som påstås vara skadeståndsansvarig som importör har släppt ut produkten på marknaden. Om det är visat går det inte att visa

motsatsen. Här möter en liknande anomali som den som har behandlats vid 2 kap. 4 och 5 §§. Det blir därmed oklart vad bestämmelsen innebär och vilka rättsverkningarna av den kan tänkas vara.

Den påpekade oklarheten går visserligen helt tillbaka på hur direktivet är utformat, men om det är möjligt bör bestämmelsens innebörd klargöras under det fortsatta beredningsarbetet.

Motsvarande gäller första stycket 2 som rör distributörer.

4 kap. 2 §

Paragrafen återger gällande rätt om slutlig fördelning av skadeståndsansvar när flera är solidariskt ansvariga för samma skada. Som den är formulerad är den dock ofullständig. Lagrådet föreslår att den formuleras enligt följande.

Om två eller flera enligt denna lag är ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt. Mellan dem fördelas skadeståndsansvaret efter vad som är skäligt.

Att en skadeståndsskyldigs solidariska ansvar är begränsat till vad han eller hon ansvarar för är en självklarhet och behöver enligt Lagrådets mening inte (såsom i exempelvis 6 kap. 4 § skadeståndslagen) anges uttryckligen.

Som en konsekvens bör rubriken ändras till Solidariskt ansvar och regressrätt.

När det gäller det i författningskommentaren omnämnda rättsfallet NJA 1968 s. 387 finner Lagrådet anledning att tillfoga följande.

Rättsfallet gäller skador med anledning av sprängningsarbeten utförda av en entreprenör på uppdrag av en beställare. Både beställaren och entreprenören hade ålagts solidarisk

betalningsskyldighet på grund av strikt ansvar. Beställaren betalade ersättningen i dess helhet och förde därefter en regresstalan mot entreprenören avseende halva beloppet. Talan bifölls.

Lagrådet sätter i fråga hur vägledande rättsfallet egentligen är. Rent allmänt synes i situationer av det ifrågavarande slaget betydande vikt böra fästas vid vars och ens möjlighet att undvika den inträffade skadan. Detta gäller särskilt i fråga om sådant produktansvar som det här är fråga om. Att möjligheten att förhindra en skada som har orsakats av en säkerhetsbrist beaktas vid fördelningen av skadeståndsansvaret mellan flera solidariskt ansvariga är således ägnat att främja det yttersta ändamålet med regleringen, nämligen att motverka säkerhetsbrister. Typiskt sett har tillverkaren bäst möjlighet att förhindra skador genom att vara omsorgsfull i sin tillverkning. Lika fördelning mellan olika skadeståndsansvariga är därför inte någon given utgångspunkt.

Mot den angivna bakgrunden föreslår Lagrådet att omnämnandet av rättsfallet NJA 1968 s. 387, som kan leda till tveksamma slutsatser, utgår eller förenas med ett klargörande att avgörandet inte bör anses vara vägledande vid tillämpningen av den aktuella paragrafen.

4 kap. 3 §

Första stycket i paragrafen reglerar fördelningen av ansvaret när en produktansvarsskada har föranlett skadeståndsansvar såväl enligt 31 § fjärde stycket konsumenttjänstlagen (1985:716) eller 6 kap. 3 § andra stycket konsumentköplagen (2022:260) som enligt produktansvarslagen. Ansvaret ska då slutligt bäras av den eller de som är skadeståndsskyldiga enligt den senare lagen.

Enligt inledningen till författningskommentaren till förslaget om produktansvarslag kan emellertid en produktansvarsskada också föranleda skadeståndsansvar enligt bestämmelserna i

skadeståndslagen (1972:207). Det rör sig då om ett oaktsamhetsansvar, och enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer bör även i det fallet ansvaret i regel slutligen bäras av den eller de som är skadeståndsskyldiga enligt produktansvarslagen. Regleringen i den föreslagna paragrafen framstår därför som alltför snäv. Lagrådet förutsätter då att avsikten inte är att produktansvarslagen, trots det nämnda uttalandet, ska vara exklusiv i förhållande till andra lagar än de som har omnämnts i paragrafen.

En annan invändning mot första stycket är att formuleringen av den rätt som ska åstadkomma den avsedda fördelningen är såväl oklar som mindre träffande. Det handlar inte om att "få tillbaka" något belopp; de enligt produktansvarslagen skadeståndsansvariga har inte haft något "belopp" som kan ges "tillbaka". Vidare ger bestämmelsen ett intryck av att fråga är om en självständig rätt att bli kompenserad med just så mycket som har utgetts. Men vad det rimligen måste handla om är att den som har ersatt den skadelidande träder i dennes ställe genom subrogation.

Mot den angivna bakgrunden föreslår Lagrådet att första stycket formuleras enligt följande.

Den som enligt annan lag har betalat skadestånd för en skada som berättigar till ersättning enligt denna lag inträder intill utgivet belopp i den skadelidandes rätt till sådan ersättning.

Enligt andra stycket är fördelningen av skadeståndsansvaret enligt första stycket tvingande. Lagrådet kan inte se något skäl till varför inte näringsidkare skulle stå fria att avtala om den inbördes fördelningen av skadeståndsansvaret av en produktansvarsskada. Om bestämmelsen behålls bör dess syfte förklaras i författningskommentaren, inte minst därför att regeländamålet kan få betydelse för regeltillämpningen.

Förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

Beträffande det remitterade förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen har Lagrådet samma kommentarer som beträffande den motsvarande regleringen i förslaget till ny produktansvarslag.

Övriga lagförslag

Lagrådet har inget att erinra mot övriga lagförslag.